

ריכוז מידע בנושא קידום הוגנות מגדרית / תשע"ח ותשע"ט

אודות המרכז האקדמי שלם

המרכז האקדמי שלם פתח את שעריו בהיתר באוקטובר 2013. בחודש יולי 2017 קיבל המרכז הכרה והסמכה מן המועצה להשכלה גבוהה. ההכרה וההסמכה אושרו בהחלטת ממשלה מס' 2993 מיום 31.8.2017. כמקובל בהקשר למוסדות להשכלה גבוהה חדשים, ניתנו ההכרה וההסמכה למוסד לתקופה של שלוש שנים ובשנה"ל תש"ף מתקיים חידוש הליך ההכרה וההסמכה מטעם המועצה להשכלה גבוהה. כיום לומדים במרכז כ-180 סטודנטיות וסטודנטים בארבעה מחזורים שונים בתוכנית לימודים לתואר ראשון שנמשכת ארבע שנים. בסתיו 2017 סיים המחזור הראשון את לימודיו לתואר, ובסך הכול סיימו עד כה שלושה מחזורים את לימודיהם לתואר ראשון במוסד. מדובר במוסד צעיר אשר מטבע הדברים מצוי עדיין בשלבי צמיחה והבנייה.

המרכז נוסד מתוך רצון לתרום לפיתוחה ולגיוונה של מערכת ההשכלה הגבוהה בישראל בדגש על מינוף וטיפול תחום מדעי הרוח אשר מצוי מזה שנים רבות במשבר. מטרת המרכז האקדמי שלם הינה להכשיר סטודנטיות וסטודנטים מצטיינים המגלים עניין מיוחד במדעי הרוח ובענפי דעת נוספים במסגרת ארבע שנות לימוד אינטנסיביות שבהן ירכשו ידע בינתחומי רחב ומעמיק במסורות האינטלקטואליות המרכזיות ששיצבו את תרבות המערב, את המזרח התיכון ואת החברה הישראלית. בהתאם לכך, המרכז האקדמי שלם מציע כיום תואר ראשון במתכונת דו-חוגית בשני שילובים אפשריים: תואר ראשון (BA) בתוכנית ללימודים הומניסטיים ובתוכנית ללימודי המזרח התיכון והאסלאם; או – תואר ראשון (BA) בתוכנית ללימודים הומניסטיים ובתוכנית הבינתחומית בפילוסופיה ובהגות יהודית.

המרכז האקדמי שלם מבקש לטפח בקרב הלומדות והלומדים בו מחויבות חברתית וציבורית ורצון לתרום תרומה משמעותית לחברה הישראלית ומחוצה לה. תקוותנו היא שבגרות ובוגרי המרכז ישתמשו בכישורים ובמיומנויות אשר רכשו במהלך הלימודים על מנת למלא תפקידי מפתח בזירות עשייה שונות: אקדמיה, חינוך, תרבות, תקשורת, מנהל ציבורי ופוליטיקה, דיפלומטיה, ביטחון, חברה אזרחית, יזמות עסקית ועוד. במרכז האקדמי שלם הוקמו יחידות ארגוניות ייעודיות אשר אמונות על שילוב פעילות התנדבותית בקהילה בקרב הסטודנטיות והסטודנטים וכן על ליווי ופיתוח מקצועי-יישומי כבר בשלבי הלימודים.

היבטים מגדריים – מדיניות ופעילות כלל מוסדית בתשע"ח ובתשע"ט

המרכז האקדמי שלם מכיר בחשיבות הטמונה בקידום ובייצוג נשים במוסדות להשכלה גבוהה, והנהגתו פעלה ופועלת להבטחת הוגנות מגדרית לצד עמידה על סטנדרטים אקדמיים גבוהים במיוחד. היעד אשר עומד לנגד עיניה של הנהגת המרכז האקדמי שלם הינו להמשיך ולחתור לקידום ולייצוג נשים בשורותיו הסטודנטיאליות, האקדמיות והמנהלתיות. גישת הנהגת המוסד הינה לפעול בצורה יזומה כדי לקדם את סוגיית ההוגנות המגדרית, הן בשל חשיבות הסוגיה והן לאור הנחיות והמלצות המועצה להשכלה גבוהה בנושא זה.

ברמת מדיניות כלל-מוסדית נעשו בשנתיים האחרונות מספר רב של צעדים בתחום זה, כדלקמן:

1. נוסחו נהלים פנים מוסדיים מוטמעי חשיבה מגדרית ביחס להליכי גיוס סגל אקדמי ליבתי חדש במוסד, לרבות קביעה שבכל הרכב של ועדת איתור מקצועית תהיה חברת סגל אחת לפחות.
2. בוצעו פעולות יזומות לעידוד הגשת מועמדותן של נשות סגל בשני מרכזים לתקנים ליבתיים במרכז: מרכז בתחום הפילוסופיה ומרכז בתחום מחשבת ישראל. ראש התוכנית הבינתחומית בפילוסופיה ובהגות יהודית במוסד פנה באופן אישי לאנשי אקדמיה מובילים בתחומים האמורים כדי שיידעו חוקרות ונשות סגל בנוגע לקיומם של שני המרכזים. בנוסף לכך, נעשו פניות אישיות לחוקרות ולנשות סגל מבטיחות ומצטיינות בתחומי הדעת הרלוונטיים על מנת לעודדן להגיש מועמדות ועל מנת שהמרכזים יופצו ביתר שאת בקרב מרצות וחוקרות רלוונטיות. בכל אחת משתי ועדות האיתור המקצועיות שהוקמו לצורך מרכזים אלו השתתפה חברת סגל אקדמית כחברת ועדה.
3. במרכז האמור בתחום הפילוסופיה נבחרה ומונתה חברת סגל ליבתי חדשה בתוכנית הבינתחומית בפילוסופיה ובהגות יהודית.
4. חברת סגל ותיקה שלימדה בהצלחה שנים רבות במרכז קודמה לסטטוס "ליבתי" בתוכנית ללימודים הומניסטיים.
5. צורפה סגנית נשיא חדשה לשורתיה של הנהלת המרכז אשר כוללת גם שתי סמנכ"ליות.
6. גובשה תוכנית להרחבת שורתיה של המועצה האקדמית ושל ועדת המינויים המוסדית שמתבצעת באופן יזום באמצעות פנייה אישית של נשיא המרכז לנשות סגל בכירות ורלוונטיות.
7. נתקיימו דיונים בנוגע לקידום ייצוגן ומעמדם של נשות סגל (מנהלי ואקדמי כאחד) במוסד במסגרות הבאות: בישיבות המועצה האקדמית בתאריכים: 14.6.18; 3.10.18; 23.6.19; בישיבות נשיא המוסד ויו"ר ועדת המינויים בתאריך: 30.5.18 ובתאריך: 25.6.18; בפגישות צוות המחלקה למשאבי אנוש שהתקיימו בפברואר ובמאי 2019; ב-6 ישיבות הנהלה שנתיות שהתקיימו בהשתתפות יועצת הנשיא להוגנות מגדרית בחודשים ינואר, פברואר ויולי בתשע"ח ובחודשים פברואר ואוגוסט בתשע"ט.

8. התקיימו ימי עיון והרצאות כדלקמן:

בתאריך: 8.3.2018 התקיים יום עיון לרגל יום האישה הבינלאומי בהשתתפות הסגל המנהלי והאקדמי במרכז. יום העיון כלל הקרנה של הסרט: "מאחורי המספרים" המגולל את סיפורן של מדעניות אפרו-אמריקניות בנאס"א בשנות השישים של המאה הקודמת. לאחר הקרנת הסרט התקיימה הרצאה בנושא מאת ד"ר אורית אבנרי, חברת סגל ליבתית במרכז.

בתאריך 23.4.18 התקיים כנס שלם הרביעי למדיניות המאורגן על ידי סטודנטים תחת המטרייה הארגונית של המרכז. הכנס התמקד בנושא – "מגדר: תיאוריה ומעשה" ונסב סביב ניתוח המושג מגדר בהקשרים תיאורטיים ומעשיים באמצעות מפגש עם סוגיות שבראש סדר היום הציבורי ובהשתתפות מרצות ומרצים מן האקדמיה ומזירת המעש.

9. יושמו כלים ופעולות בשלבי ההתעניינות והרישום של סטודנטיות וסטודנטים פוטנציאליים, ובשלבי הלימודים עצמם, אשר מיועדים לסייע בהטמעת חשיבה מגדרית, במתן במה לחברות סגל ההוראה ובקידום קהל הסטודנטיות ובוגרות המרכז כאחד:

א. ימים פתוחים: בתכנון וביישום של ימים פתוחים אשר מתקיימים במרכז האקדמי שלם במסגרת חשיפת הלימודים בפני מועמדים ומועמדות פוטנציאליים מוטמעת חשיבה מגדרית תוך עמידה על כך שתהיה נוכחות נשית בולטת הן מקרב סטודנטיות ובוגרות המרכז והן מקרב נשות סגל המלמדות במרכז. בדרך כלל סטודנטית ותיקה נושאת דברים בפתחו של היום הפתוח, חברת סגל מעבירה שיעור לדוגמה, סטודנטיות וחברות סגל מנהלי מציגות התנסויות מקצועיות ויוזמות התנדבותיות שהן מקיימות במסגרת המרכז ועוד. בוגרות המרכז משתפות בחוויותיהן מההתנסות המעשית והמקצועית שלהן. קידום הימים הפתוחים נעשה בדרך כלל באמצעות סרטוני מדיה המתמקדים בבוגרות ובתחום עיסוקן.

ב. אירועי דיון וחשיפה מחוץ למרכז האקדמי שלם: במהלך השנה מתקיימות כ-30 הרצאות לקבוצות יעד וכ-5 ערבי דיון וחשיפה מחוץ למרכז האקדמי שלם במרכזי תרבות שונים ובבתי קפה. אלה משמשים, בין השאר, כבמה למרצות, לסטודנטיות ולבוגרות מהמרכז האקדמי שלם.

ג. ראיון קבלה: תהליך הקבלה למרכז האקדמי שלם הנו ייחודי וכולל בין השאר ראיון קבלה אישי. ראיון זה מתקיים עם מראינת ומראיין מקרב סגל המרכז.

ד. תכנים דיגיטליים וערוצי מדיה: מוטמעת חשיבה מגדרית באופן שוטף בתכנים המועלים בערוצי התוכן הדיגיטליים של המרכז ובאמצעי המדיה השונים. מחלקת המדיה יוזמת פניות לחברות סגל על מנת שתפרסמנה מאמרי דעה ותכנים שונים תוך מתן הזדמנות להבליט את קולן ועבודתן האקדמית. לדוגמה, בערוץ התוכן הדיגיטלי של המרכז האקדמי שלם הוצבו התכנים הבאים:

* "אני, אני, אני: ללמוד על עצמנו דרך הכתבים והמיתולוגיה ההודיים", מאת ד"ר נעמה שלום

<https://shalem.ac.il/content-channel/me-shiva/> (6.11.2017)

**יום הולדת שמח רוחאני?*, מאת ד"ר תמר עילם גינדין (12.11.2017)

<https://shalem.ac.il/content-channel/happy-b-day-ruhani/>

* "החדר האינטימי שלי: כמה הרהורים לכבוד 88 שנים ל"חדר משלך" מאת וירג'יניה וולף",

מאת ד"ר תמר מרין (13.11.2017) <https://shalem.ac.il/content-channel/88-room-wolf/>

**עכברת – קווים לדמותה", מאת ד"ר אולגה קלבנוב (20.8.2018)

<https://shalem.ac.il/content-channel/leptospira/>

כמו כן בתאריך 17.12.2017, סביב חג החנוכה ועיסוק בתמת מרד/מרדיות, הועלתה כתבת תוכן בערוץ התוכן של המרכז תחת הכותרת: "האם Me Too הוא המרד הפמיניסטי החדש?"

<https://shalem.ac.il/content-channel/hashtag-metoo/>

מיזם דיגיטלי ייחודי הועלה לכבוד יום האישה הבינלאומי 2018. למיזם קדם ביצוע סקר דיגיטלי ארצי בקרב 500 גברים ונשים בשנות העשרים לחייהם סביב השאלה: האם הקול הנשי נשמע בכיתות הלימוד באוניברסיטאות ובמכללות? הוצב עמוד נחיתה ייעודי: <https://shalem.ac.il/he/march8/> שכולל חמישה סרטונים מוקלטים שבהם חמש סטודנטיות במרכז משתפות בחוויותיהן מהלמידה בכיתות, באתגרים הניצבים בפניהן ובדרכים להגביר את השמעת הקול הנשי בכיתה באקדמיה.

מיזם נוסף שהועלה לערוצי המדיה הדיגיטליים הושק ביום האישה העגונה 2018. המיזם כולל סרטון שבו סטודנטיות וסטודנטים מקריאים עדויות של נשים עגונות בישראל תוך העלאת המודעות לנושא: <https://www.youtube.com/watch?v=5tcZZvbJaxw>

יש לציין שמחלקת קשרי החוץ והמדיה במרכז מקדמת בברכה את השתתפותן של נשות הסגל האקדמי בראיונות תקשורתיים ותוכניות רדיו וטלוויזיה. לדוגמה, ד"ר תמר עילם גינדין, מומחית מובילה לתרבות הפרסית וליראן, הופיעה בשנתיים האחרונות עשרות פעמים באמצעי התקשורת.

ה. חלוקת מלגות: מדיניות המלגות במרכז האקדמי שלם הינה ייחודית במובן זה שכל סטודנטית וסטודנט אשר לומדים במרכז מקבלים מלגת מחייה במשך כל שנות לימודיהם במוסד בהיותם סטודנטים מצטיינים בעלי נתוני קבלה גבוהים. המלגות הללו ניתנות ללא אבחנה מגדרית בכפוף לעמידה בממוצע ציונים של 85 לפחות מדי שנה. בנוסף למלגות קבועות אלו, ישנן מלגות הצטיינות ומלגות סיוע ייחודיות, כגון: מלגת הרצל – מלגה ע"ס 6,000 ₪ בשנה למשך כל תקופת הלימודים שממנה נהנתה סטודנטית שלמדה במרכז ואותה היא קיבלה הן בתשע"ח והן בתשע"ט; מלגת פריפריה ע"ס 10,000 ₪ בשנה שאותה קיבלה סטודנטית במרכז בשנים תשע"ח ותשע"ט; מלגות דיור ושכ"ל מיוחדות על בסיס סוציו אקונומי אשר ניתנו למספר סטודנטיות במהלך תשע"ח ותשע"ט בסכום כולל של כ-33,000 ₪.

ו. סיוע בגין הורות חדשה: לסטודנטיות שהן אימהות ניתנים שירותי סיוע מיוחדים, כגון: יכולת בחירת שעות נוחות יותר בהשתתפות בקבוצות דיון; כניסה לשיעורים עם תינוקות עד גיל 4 חודשים; יכולת להגיש בקשה למלגת הורות מיוחדת שניתנת לסטודנטים אבות ולסטודנטיות אימהות על בסיס קריטריונים סוציו-אקונומיים.

ז. תכני למידה והעשרה: במסגרת תוכנית הלימודים במרכז האקדמי שלם מוקנה לסטודנטיות ולסטודנטים ידע תיאורטי הנוגע לתחומי מגדר, פמיניזם ומנהיגות נשים. ידע זה בא לידי ביטוי בקורסי החובה אשר מיועדים לכלל הסטודנטיות והסטודנטים, כגון: קורס העוסק במקרא אשר נלמד על ידי ד"ר אורית אבנרי; קורס על ספרות חז"ל שנלמד על ידי ד"ר מיכל טיקוצ'ינסקי; וקורס אשר עוסק בקריאת טקסטים מן הספרות הקלאסית אשר נלמד על ידי ד"ר עידו חברוני. בנוסף לכך, פותחו קורסי בחירה והעשרה חדשים הכוללים הקניית ידע בתחומי מגדר ונשים: האחד, קורס בשם "אוסטן, ברונטה וורטון – האימהות המייסדות של הקאנון המערבי המודרני", שאותו פיתחה ומלמדת ד"ר תמר מרין; השני, קורס בשם "מבוא תיאורטי לפמיניזם ולמגדר", שאותו פיתחה ומלמדת ד"ר אורית אבנרי.

ח. הכשרות, התנסויות מעשיות וליווי מקצועי פרטני מוכוון תעסוקה: כמדי שנה גם בשנים תשע"ח ותשע"ט סטודנטיות המרכז נהנו מסדנאות יישומיות, מסיוע וליווי פרטני במידה והן מעוניינות להשתלב בהתנסות מעשית בארגונים ובמוסדות מגוונים ורלוונטיים לקראת סוף התואר הראשון ובהכוונה תעסוקתית כללית ופרטנית. פילוח המגזרים התעסוקתיים שבהן סטודנטיות המרכז ביצעו התנסות מעשית בשנים תשע"ח ותשע"ט מצביע על כך שחמשת המגזרים והתחומים המובילים להתנסות מעשית היו: המגזר החברתי; המגזר העסקי; המגזר הציבורי-ממשלתי; תחום החינוך; ותחום התרבות.

החל משנה"ל תשע"ח ואילך סטודנטיות המרכז נהנות מתוכנית ליווי פרטנית המכוונת לקידום השתלבותן ומעמדתן בשוק התעסוקה. התוכנית מועברת על ידי סמנכ"לית משאבי האנוש במוסד אשר בשנתיים האחרונות העניקה למספר סטודנטיות ליווי פרטני שכולל עידוד הגשת מועמדותן למשרות בכירות, הכנה לקראת ראיונות עבודה, לימוד שיטות לניהול מו"מ על תנאי שכר נאותים ושווייניים ודרכי כניסה מיטביות למקום עבודה חדש.

ההכוונה הפרטנית בתחום התעסוקתי מוכיחה את עצמה כאפקטיבית, בייחוד ביחס לחיבור שבין לימודי מדעי הרוח לבין שוק התעסוקה. פילוח תעסוקת בוגרות המרכז נכון לשנת 2019 מצביע על כך שלמעלה מ-20% מבוגרות המרכז השתלבו בעבודה במגזר העסקי ובמיזמים עסקיים; כ-10% מבוגרות המרכז מועסקות במגזר הציבורי-ממשלתי וכמובן גם במגזרים תעסוקתיים נוספים כגון המגזר הביטחוני, החברתי ובתחום החינוך והתרבות.

היבטים מגדריים – סגל אקדמי בתשע"ח ובתשע"ט

כאמור, המרכז האקדמי שלם הינו מוסד חדש וצעיר אשר עדיין מצוי בשלבי הבנייה של הסגל האקדמי לרבות גיוס סגל אקדמי לתוכניותיו השונות. החל משלבי ההיערכות הראשונים לפתיחת המרכז האקדמי שלם ומאז פתיחתו של המרכז נעשים מאמצים לגיוס נשות סגל תוך עמידה בסטנדרטים של מצוינות אקדמית בתחומי המחקר וההוראה גם יחד.

בשנה"ל תשע"ח שהחלה באוקטובר 2017 המרכז כלל 66 אנשי סגל אקדמי, ושיעור נשות הסגל עמד על 38%. בשנה"ל תשע"ט שהחלה באוקטובר 2018 מצבת הסגל נותרה ללא שינוי מבחינה כמותית, אך לאור שינויים זמניים במצבת נשות הסגל פחת שיעורן במעט ועמד על 33%.

בשנה"ל תשע"ט שיעור נשות הסגל מתוך סך חברי הסגל האקדמי החדש שנקלט במוסד (בכל הדרגות) עמד על כ-40%.

שיעור נשות הסגל הבכירות מתוך סך הסגל הבכיר במרכז עמד על 26% בשנה"ל תשע"ח ופחת במעט בשנה"ל תשע"ט.

חשיבות ייצוגן של נשות הסגל האקדמי בוועדות ובמנגנונים האקדמיים במוסד הינה סוגיה אשר המוסד מודע לה ומקדם. רובן הגדול של הוועדות האקדמיות במרכז כוללות נשים, בכל ועדות ההוראה במוסד מכהנות נשות סגל ובארבע ועדות אקדמיות מכהנות יושבות ראש.

היבטים מגדריים – סגל מנהלי בתשע"ח ובתשע"ט

המרכז האקדמי שלם מייחס חשיבות לאיוש נשים בעמדות מפתח בסגל המנהלי. המפגש היום יומי של קהל הסטודנטיות, הסטודנטים, הסגל האקדמי ועובדי המרכז עם נשים בעמדות מפתח מובילות במרכז מהווה רכיב ערכי ומוחשי מרכזי בטיפול ובהטמעה של חשיבה מגדרית מתקדמת.

בשנתיים האחרונות בראש דיקנט הסטודנטיות והסטודנטים עומדת דיקנית, וצוות רכזות דיקנט הסטודנטים מובל כולו על ידי נשות סגל מנהלי. בדומה לכך, בראש יחידות ארגוניות מרכזיות עומדות נשים: מזכירות אקדמית; מנגנון קידום הוראה ולמידה; מדור התמחות ומנהיגות; מדור פיתוח משאבים; מדור גיוס, שיווק ומידע; מדור מנהל אקדמי; מדור קהילה וחברה; מחלקת התפעול; מדור מדיה וקשרי חוץ; מדור רישום וקבלה; מחלקת משאבי אנוש; ומרכז הכתיבה. לא בכדי, שיעור הנשים במצבת הסגל המנהלי בשנים תשע"ח ותשע"ט נע בין 69% ל-66% בהתאמה.

פרטי יועצת הנשיא להוגנות מגדרית

גב' שרון וובר, סמנכ"לית משאבי אנוש וממונה למניעת הטרדה מינית במרכז האקדמי שלם, משמשת כיועצת הנשיא להוגנות מגדרית. גב' וובר השתתפה וייצגה את המרכז בכנסים ובימי עיון ייעודיים, לדוגמה: בכנס המועצה להשכלה גבוהה שהתקיימו בדצמבר 2017 ובאוקטובר 2018; ובכנס מטעם המועצה לקידום מעמד הנשים במדע ובטכנולוגיה שנערך בדצמבר 2019.